

КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – ОСНОВНИЙ НАПРЯМ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У БУДІВНИЦТВІ

УДК 69.05:330.13

АВТОР

ІВЛЄВА Н.П., канд. економ. наук, завідувач відділу ДП НДІБК

АНОТАЦІЯ

Описані проблеми комерціалізації науково-технічної діяльності в будівництві. Розглянуто шляхи розвитку будівельної науки на прикладі Державного науково-дослідного інституту будівельних конструкцій.

The article describes the problems for the scientific and technical activity commercialization in construction. The ways for construction science development were analyzed in the context of the State research institute of building constructions

КЛЮЧОВІ СЛОВА

комерціалізація, науково-технічна діяльність, будівельна наука, економічна ефективність будівельних конструкцій

Однією з основних цілей державної політики, згідно закону України “Про науково-технічну діяльність”, є створення ринку наукової і науково-технічної продукції. Паралельно з цим важливим напрямком економічної діяльності галузевих наукових організацій є ціноутворення щодо обґрунтування достовірної і об’єктивної ціни, майбутніх витрат та прибутку від створення науково-технічної продукції (НТП). Від правильного встановлення ціни пропозиції залежить обсяг попиту і пропозицій на наукові розробки та прискорення науково-технічного прогресу в будівельній сфері.

Останнім часом науковий потенціал будівельної галузі в першу чергу спрямований на наукове забезпечення процесів реконструкції, технічного

відновлення і реабілітації існуючих будівель та споруд, збереження їх експлуатаційної надійності і довговічності. Але, як свідчить практика, головними труднощами, що заважають ефективно використовувати наукові розробки, є недосконалість системи та суперечність з питань ціноутворення при визначенні договірної ціни НТП.

В умовах ринкової економіки форма реалізації науково-дослідних робіт (НДР), виступає як наукова і науково-технічна продукція. Тут дуже важливо економічно обґрунтовано встановити всі витрати, необхідні при виконанні відповідних наукових розробок, стосовно реальної практики виробництва.

Численні дослідження доводять, що в умовах глобалізації ринкова реалізація інновацій обмежує дію окремих економічних законів. Зокрема закон попиту та пропозиції на ринку науково-технічних розробок не спрацьовує як на рівноважних ринках, де будь-які порушення регулюються механізмом ціноутворення [1]. Виключні права на об’єкти інтелектуальної власності (право власності на ДБН, ГБН, ДСТУ належить державі, будівельні норми не є об’єктом авторського права) дозволяють підтримувати штучний дефіцит та за умови обмеження бюджетного фінансування на розробку нормативної бази у будівництві, встановлення вартості розробок за залишковим принципом, відсутності стимулювання розробок за власні кошти підприємств виводить ринок із стану рівноваги. З огляду цього, єдиним фактором для утримання стабільних лідируючих позицій в умовах глобалізації, який можливо мобілізувати в досить короткий термін, є наукові розробки та отримання плати за їх використання. Для ДП НДІБК різновидом інноваційного продукту можуть бути такі результати напрямів діяльності:

- дослідження та оцінка економічної ефективності будівельних конструкцій;
- розвиток теорії, методів розрахунку економічного обґрунтування напрямів науково-дослідних робіт у будівництві;
- економічне обґрунтування напрямів наукової і науково-технічної діяльності та інноваційного розвитку підприємства;
- розробка національних стандартів, стандартів організацій України, методичних та норма-

тивних документів з питань ціноутворення у будівництві:

- правила визначення вартості наукових та науково-технічних робіт,
- правила визначення вартості проектних робіт та експертизи проектів будівництва,
- визначення вартості робіт з оцінки технічного стану та експлуатаційної придатності конструкцій будівель і споруд;

- договірні питання та розрахунки вартості робіт з науково-технічного супроводу будівельних об'єктів;
- оцінка економічної ефективності проектних рішень будівництва об'єктів в сейсмічнонебезпечних районах України та в складних інженерно-геологічних умовах;
- аналіз потенціалу економічно доцільного енергозбереження в будівельній галузі і механізми фінансування проектів з енергоефективності.

На основі наукових досліджень розробляється комплекс нормативних документів – від загальних правил визначення вартості до збірників нормативів витрат труда на зазначені роботи, а також інші методичні та навчальні матеріали з питань економічного обґрунтування.

Для впровадження наукових розробок у вигляді нормативних документів створено підкомітет ПК 3 “Ціноутворення та нормування науково-технічних робіт у будівництві”, що входить до складу технічного комітету ТК 311 «Ціноутворення та кошторисне нормування у будівництві».

Власне комерційна вигода від реалізації такого товару у вигляді доданої вартості становить неабиякий інтерес для всіх учасників процесу комерціалізації, якими можуть бути наукові організації, інвестори, підприємства-споживачі, посередники, держава.

З огляду вищевикладеного комерціалізацію наукових розробок можна вважати стратегічним джерелом досягнення конкурентних переваг на будівельному ринку. Вибір тієї чи іншої форми та способу комерціалізації інноваційних продуктів має бути обґрунтованим з точки зору мети створення інновацій та очікуваного прибутку від їх комерційної реалізації. В ході цього процесу власники інноваційного продукту повинні отримувати гідну винагороду, а сама інновація впроваджуватися в практику. При цьому встановлюються тісні зв'язки з проектувальниками, будівельниками та бізнес-замовниками, зростають доходи та, як наслідок, покращується економічний стан країни в цілому.

Необхідно усвідомити, що новий формат менеджменту має розроблятися та впроваджувати-

ся на програмно-цільовій основі через формування і реалізацію стратегії економічного розвитку відповідно до визначених пріоритетів. Реальний сектор економіки - будівельна наука, має забезпечуватися державними замовленнями.

Критерієм ефективності національної моделі управління науково-технічним та інноваційним розвитком є наближення основних трендів інноваційного розвитку України до загальносвітових тенденцій, що стає можливим за умови:

- запровадження нових форм взаємодії держави, науки та промисловості (будівництва) на основі концепції «розумної спеціалізації»;
- обґрунтування ресурсного забезпечення науково-технічної та інноваційної діяльності. Виходячи з того визнаного факту, що в сучасній економічній системі наука перетворилася на виробничу силу, необхідно не просто збільшити обсяги фінансування освіти та науки, а принципово змінити самі підходи до цього процесу, розглядаючи таке фінансування не як бюджетні соціальні витрати, а як інвестування у розвиток «економіки знань»;
- оцінювання ефективності реалізації державної інноваційної політики;

Доцільним вбачається заохочення формування малих підприємств у науково-інноваційній сфері та всебічне сприяння застосуванню нових знань і технологій з метою виходу на внутрішній та зовнішні ринки з високотехнологічною продукцією за рахунок:

- запровадження мінімальних орендних ставок для малих інноваційних фірм;
- встановлення квот для таких підприємств при формуванні держзамовлень на інноваційну продукцію.

Реалізація цих заходів сприятиме формуванню принципово нової моделі регулювання національної економіки, нівелюванню негативних наслідків кризи, поживавленню темпів економічного зростання.